

GIÁ BÁN	
ĐƠN-PRAN	NGOẠI-QUỐC
1 số năm: 1,00	1,00
3 số năm: 2,50	2,50
5 số năm: 4,00	4,00

TIẾNG-DÂN

LA VOIX DU PEUPLE

Đều cốt yếu nhất là trách nơi mình, trông nơi mình, mà không cần trách và trông vào kẻ khác vậy.

TRONG CUỘC TÂN CỰ GIAO THỪA CÓ CÁI TRẠNG-HUÔNG GÌ ?

(BAO - THỦ VÀ CÁI - CÁCH)

(Tiếp theo)

Những đèn mờ mờ, dần dần kết quả lợi ích thế nào, đương lúc mới khởi đầu ra, trừ ra một số rất ít có trí phán đoán, có lòng suy nghiệm không kè, còn phần nhiều những bọn an thường thủ cổ, thì không những không tỏ lòng hoan nghinh mà trở lại kiểm cách ngăn ngừa, tìm đầu nhạo báng, làm cho sự cách tân phải vì đó mà chậm trễ. Kể qua mấy đèn sau này, mong sao đồng bào la trông mà tự xét :

a) Ông Stephenson là người sáng tạo xe hỏa. Ra công khó nhọc trên mười bốn năm mới tạo được máy mà khi muốn thử máy, tìm một vạc đất để đặt đường ray, còn gặp rãnh ruộng đều ngăn trở. Những người nhà quê tưởng rằng cái máy quái gở đó sẽ có hại cho mình, phao cho những tiếng đồn cười ; kẻ thì nói khói máy ấy truyền độc trong không khí, gà vịt trâu bò không nuôi được ; người thì nói độc theo đường xe đi cái làn lửa bay ra sẽ làm khô cả mùa màng v.v. Nói tóm lại là lòng ghen ghét hợp với cái dốt mà không tin sự phát minh đó là để ích lợi vô cùng sau này. Đến khi cái máy ấy ra trường đầu xáo được ăn giải nhứt, thì những điều nhạo báng ngăn trở đó tự nhiên tiêu mòn dần dần.

b) Ông Fulton là người chế tạo cái máy tàu hỏa (ông Papin đã chế trước mà chưa thành) mà người ta thì nghi ngờ năm 1803. Đầu tiên, ông sang nước Anh, chăm việc sáng tạo các thứ máy, người Anh không ai để ý đến. Ông sang nước Pháp, được ít người tán trợ, lại được chánh phủ Pháp coi là và giúp vốn cho ông ; song không được bao lâu, người Pháp bấy giờ chỉ chăm mắt trông vào cái công nghiệp thăng trợn của ông Nô-phá-Luân, không ai thêm để ý đến sự máy móc. Ông ta trở về nước Mỹ ở thành Nữu-ước chế một chiếc tàu nước đi máy hơi, đặt tên là Clermont. Các người Nữu-ước, không những không có ý tán thành, mà trở lại đem chế nhạo báng, thậm chí gia cho chiếc tàu ông một cái huy hiệu là « Folle Fulton » (Folton điên). Đến lúc chiếc tàu đã thả xuống nước chạy thử, bắt đầu từ thành Nữu-ước sang Albany, các nhà báo có đăng quảng cáo, những lời nhạo báng ngày trước nghe hơi vắng lặng, nhưng hành khách còn không ai chịu đi chiếc tàu mới

la ấy. Đến lúc tàu về chỉ có một người hành khách là người Pháp trả được 6 mỹ-kim. Ông cầm số bạc ấy trên tay chảy nước mắt mà bảo người khách rằng : « Đây là tiền công đầu tiên của tôi về sự khó nhọc mấy mươi năm nay ! »

c) Ông Tăng-Quốc-Phiên là một người danh tiếng đời Mãn-Thanh (bài này là nói chuyện tân cự xung đột, không phải kể chuyện riêng về nhân vật) bình nan Hồng-dương là chính nhờ sức thủy quân. Thủy-quân ấy là tự ông ta huấn luyện, có đóng những chiếc tàu « Trường-long » khoảng giải (長城) ngang dọc trên sông Trường-giang, lấy làm đặc ý. Một ngày nọ ông ta ngồi trên lầu thành An-khánh, đương xem thủy quân luyện tập bỗng thấy chiếc tàu xe-lốp người Anh chạy qua cười sống vượt gió, lanh lẹ xấp máy tàu mình. Ông ta sửng di một hồi, miệng hộc ra máu, tự biết rằng thủy-quân mình luyện tập công phu vài mươi năm nay, không ăn thua vào đâu. Ông ta cho 500 học trò sang nước Mỹ học, còn ở Thượng-hải và Nam-kinh cũng đặt ra cuộc chế tạo, mở trường học cách trí. Ông Tăng-quốc-Phiên là người có học thức lịch duyệt, nên có ý cách tập. Thế mà đương lúc đó, những bọn Bạch-ngọc-Lân cũng bèn thủ cựu, cứ khư khư cái rằng tàu mình bền hơn vững hơn, mà phần đối luận thuyền kia không những luận thuyền mà thôi, thiết lộ cũng thế. Đương lúc đó, đương sát Ngô-Tông mới làm, rồi gặp khoảng Thượng-hải có sinh bệnh dịch, những bọn phản đối cứ nói : « Dịch là tại đường sắt xe hỏa mang lại, thậm chí đem sắt đường rầy mà quăng xuống dưới sông (chuyện này chép trong Trưng-quốc Quốc - dân sử) ; thế mà ngày nay tàu thủy xe lửa đã chạy khắp cả xứ Trung-hoa.

Cứ mấy chuyện đó thì đủ rõ cái cuộc tân cự giao thừa, con quỷ thói quen cũng con ma đối kháng đủ phương này chước nọ làm ngăn trở trong sự cải cách. Các đèn kể trên, đến la thuộc về vật chất bề ngoài, hay dở tốt xấu, rõ ràng trước mắt, mà còn không khỏi xung đột, mãi sau mới chính phục được ; huống chi là học thuật, chính trị cũng các đèn thuộc về linh thần thì thế nào mà

THƯỜNG THỨC

THẺ-LỆ LẬP CÔNG-TY THƯƠNG-MẠI

Vớ danh Công-tý (Tiếp theo)

Điều lệ. — Nếu mấy người trong hội làm thì phải làm ít cũng 4 bản : 2 bản trình tòa, 1 bản để ở Văn tự, và 1 bản để tại hội sở. Thường mỗi người hội viên phải có một bản ; nếu công ty có chi điểm thì mỗi chi điểm phải thêm 2 bản.

Điều lệ phải dùng giấy có tem, phải nói rõ mấy điều này :

- 1) Tên công ty
- 2) Phần người nào người nấy đã góp đã rồi ;
- 3) Nếu số hội viên trên 20 người thì điều lệ phải kể tên, chức vụ và quyền hạn của những người làm kiểm sát ;
- 4) Nói công ty là hữu hạn công ty ;
- 5) Công việc công ty sẽ làm ;
- 6) Tên và họ, chỗ ở và nghề nghiệp của những người hội viên ;
- 7) Điểm danh hay chiếu bài la g ;
- 8) Hội sở ở đâu ;
- 9) Tên và họ của người hay những người quản lý ;
- 10) Tư bản công ty ;
- 11) Trình hạn công ty là mấy năm ;
- 12) Ngày tháng ; trình điều lệ tại tòa án ;
- 13) Cách thức dời hội sở đi nơi khác ;
- 14) Nếu một người hội viên bị bãi an, hay chết, thì công ty có phải giải tán không ; nếu không giải tán thì làm thế nào ;
- 15) Một người trong hội có quyền bán phần mình cho một người ngoài hội không ; thế lệ gì ;
- 16) Quyền hạn người quản lý (nếu có nhiều người thì điều lệ phải nói trước quyền hạn của mỗi người) ;
- 17) Trách nhiệm và lương bổng của quản lý ;
- 18) Thế lệ nhóm đại hội đồng và cách quyết nghị các đề mục (nếu số hội viên dưới 20 người thì quyết nghị bằng thơ tin ; không cần nhóm đại hội đồng) ;
- 19) Các người trong hội sẽ kiểm sát việc quản lý cách thế nào ;
- 20) Những người hội viên tự nhóm hội đồng thì phải làm thế nào ;
- 21) Cách chia lợi tức ;
- 22) Các hội viên đến phải ký tên trong điều lệ.

Quản lý. — Nếu điều lệ không nói trước thì các hội viên đều phải quản lý việc công ty. Song công ty có thể cử một hai người (hoặc trong hội, hoặc ngoài hội) lên làm quản lý. Những người quản lý đó đặt trước trong điều lệ hay sau hội đồng thành lập đặt cũng được, song trước sau cũng phải đăng tên lên báo cho người ngoài biết.

Quản lý có đủ quyền làm việc công ty theo như điều lệ định. Đại hội đồng cũng có thể giới hạn quyền quản lý, song đối với người ngoài thì sự giới hạn đó không giá trị gì cả. Nếu người quản lý làm việc không hết chức trách thì đại hội đồng có quyền bãi chức mà cử người khác. Pháp luật buộc những người quản lý bị bãi chức phải từ chức. Mỗi năm quản lý phải một nhóm lợi đồng thường niên và làm rõ trình công việc trong năm. Quản lý cũng có quyền nhóm hội đồng

BÀN BẢO KHẢI SỰ

Mua bảo phải trả tiền trước là lệ chung của các nhà báo. Tuy vậy, hơn hai năm nay bản báo đối với độc giả yêu quý, vẫn thế lòng thành thực, nên được thư mua bảo từ đầu chưa được liền cũng gọi bảo hầu các ngài cho được vừa ý. Tự trung độc giả các ngài thế tất cũng nhiều mà cũng làm ngài quên trả tiền. Thật là một điều không tiện cho việc số sách của bản báo, mà lại thiệt đến kinh tế của bản quán nữa. Vậy từ nay ngài nào gọi thư mua bảo xin gọi tiền luôn theo hạn đã định.

Nếu không gọi hạn thì xin miễn gọi báo. Còn ngài nào đã mua mà chưa trả tiền, xin gọi ngay lại cho, nếu đến tháng chạp tây (decembre 1929) mà bản báo chưa nhận được tiền trả, xin tạm đình gọi, để tình thân ái cho ngài đỡ. Cảm ơn B. B.

tránh được những mối kè di người dòn, nay lập mai dào đó. Vậy thì đối với sự xung đột đó, chúng ta cũng không cần khác trách mà có trách công vô ích, chúng ta chỉ nắm chắc một cái chủ nghĩa đường chánh chánh, cứ theo mục đích quang minh lỗi lạc mà một mục tấn hành, thì cái trận chiến thắng cuối cùng, không đi đường nào mà lợi ra ngoài sự cách tân được.

Mặt trời sáng mà bóng ma phải ẩn, khi nóng nhiều mà tuyết già phải tan, bên này lời thì bên kia phải lui, cái công lý ưu thắng liệt bại trên cõi đời này, tương người có mắt ai cũng trông thấy không cần nói nhiều. Ai là kẻ có lòng với đất nước giống nói, đến thiết yếu như là trách nơi mình, trông nơi mình, mà không cần trách và trông vào kẻ khác vậy.

X. T. T.

THƯỜNG THỨC

Điều lệ. — Nếu mấy người trong hội làm thì phải làm ít cũng 4 bản : 2 bản trình tòa, 1 bản để ở Văn tự, và 1 bản để tại hội sở. Thường mỗi người hội viên phải có một bản ; nếu công ty có chi điểm thì mỗi chi điểm phải thêm 2 bản.

Điều lệ phải dùng giấy có tem, phải nói rõ mấy điều này :

- 1) Tên công ty
- 2) Phần người nào người nấy đã góp đã rồi ;
- 3) Nếu số hội viên trên 20 người thì điều lệ phải kể tên, chức vụ và quyền hạn của những người làm kiểm sát ;
- 4) Nói công ty là hữu hạn công ty ;
- 5) Công việc công ty sẽ làm ;
- 6) Tên và họ, chỗ ở và nghề nghiệp của những người hội viên ;
- 7) Điểm danh hay chiếu bài la g ;
- 8) Hội sở ở đâu ;
- 9) Tên và họ của người hay những người quản lý ;
- 10) Tư bản công ty ;
- 11) Trình hạn công ty là mấy năm ;
- 12) Ngày tháng ; trình điều lệ tại tòa án ;
- 13) Cách thức dời hội sở đi nơi khác ;
- 14) Nếu một người hội viên bị bãi an, hay chết, thì công ty có phải giải tán không ; nếu không giải tán thì làm thế nào ;
- 15) Một người trong hội có quyền bán phần mình cho một người ngoài hội không ; thế lệ gì ;
- 16) Quyền hạn người quản lý (nếu có nhiều người thì điều lệ phải nói trước quyền hạn của mỗi người) ;
- 17) Trách nhiệm và lương bổng của quản lý ;
- 18) Thế lệ nhóm đại hội đồng và cách quyết nghị các đề mục (nếu số hội viên dưới 20 người thì quyết nghị bằng thơ tin ; không cần nhóm đại hội đồng) ;
- 19) Các người trong hội sẽ kiểm sát việc quản lý cách thế nào ;
- 20) Những người hội viên tự nhóm hội đồng thì phải làm thế nào ;
- 21) Cách chia lợi tức ;
- 22) Các hội viên đến phải ký tên trong điều lệ.

Quản lý. — Nếu điều lệ không nói trước thì các hội viên đều phải quản lý việc công ty. Song công ty có thể cử một hai người (hoặc trong hội, hoặc ngoài hội) lên làm quản lý. Những người quản lý đó đặt trước trong điều lệ hay sau hội đồng thành lập đặt cũng được, song trước sau cũng phải đăng tên lên báo cho người ngoài biết.

Quản lý có đủ quyền làm việc công ty theo như điều lệ định. Đại hội đồng cũng có thể giới hạn quyền quản lý, song đối với người ngoài thì sự giới hạn đó không giá trị gì cả. Nếu người quản lý làm việc không hết chức trách thì đại hội đồng có quyền bãi chức mà cử người khác. Pháp luật buộc những người quản lý bị bãi chức phải từ chức. Mỗi năm quản lý phải một nhóm lợi đồng thường niên và làm rõ trình công việc trong năm. Quản lý cũng có quyền nhóm hội đồng

Kiểm sát. — Nếu công ty trên 20 người thì phải có một bản kiểm sát ít là ba người (đều có chữ hội viên).

Ban kiểm sát cũng phải cử một người hội trưởng và một người thư ký. Mỗi lần nhóm phải có bốn bản, công việc ban kiểm sát là xem xét sổ sách tiền bạc và việc làm của quản lý ; mỗi năm đến kỳ hội đồng phải làm tờ trình cho các hội viên biết. Ban kiểm sát có quyền nhóm hội đồng bất thường mà trình những việc quan hệ trong công

Khi Công ty thành lập rồi, cũng phải khai tại sở Văn tự trước họ, trình tòa, và đăng quan báo như mấy công ty khác.

(Còn nữa)
P. T.

CHUYÊN-HAY

CON HẠC ÔNG DƯƠNG-CÔNG

Ông Dương-thúc-Từ đời Tấn, có nuôi con hạc hay múa. Một ngày nọ, ông ta có dọn yến mời khách. Khách tới đông, ông ta bảo khách rằng : « Tôi có nuôi được con hạc hay múa, bữa nay có các ngài tới chơi, xin cho nó ra múa các ngài xem con hạc vui. Nghe thế ai ai cũng náo nức để xem hạc múa ra thế nào. Đến khi đưa hạc ra, đĩa đám khách đồng, không rõ nó thẹn hay sợ thế nào, mà đứng yem như con hạc gđ, không múa men gì cả. Cử tọa ai nấy cũng đều thất vọng mà cười ngạo ông Dương công. Vì thế người sau có câu thơ : Tọa trung khách tiến Dương công hạc (坐中客笑羊公舞). Không những tọa khách cười mà cười mà thôi, cho ngày nay ai nghe câu chuyện đó cũng phải cười. Tuy vậy, ở đời này, trong hội nọ trò kia, những kẻ nhân cái chức hay múa, mà đến khi ra giữa sân khấu, không thấy cụ cựa, có ngồi im như con gà gđ. Những bọn khôn nhà đại chợ đó, tưởng chưa nên vội cười con hạc của ông Dương Công trên kia vậy.

Hay chuyện

CHÍNH-SÁCH ĐẢNG LAO-ĐỘNG

Ở Anh có hai chính-đảng lớn : đảng Bảo-Thủ làm đại-biểu cho hạng địa chủ, đảng Tự-do đại-biểu cho hạng tư-bản và đảng Lao-động. Theo tên của đảng thứ ba này thì ta biết ngay bản chất của đảng là ủng hộ quyền lợi của thợ thuyền. Ở trên thế giới, thợ thuyền và dân nông nước nào cũng có chính-đảng riêng để bênh vực lợi ích họ. Về đường lý thuyết, lợi ích thợ thuyền đều giống nhau thì thợ thuyền chỉ từ chữ nên một chính - đảng thôi ; song thường thường có đến hai chính đảng : đảng Công-sản, và đảng Xã-hội hoặc Lao động. Hai đảng mục đích vẫn đồng nhưng thủ đoạn khác hẳn nhau. Đảng Xã - hội hay Lao - động chủ-trương ôn-hòa, gây thế lực dần dần, chiếm được đại-da số ở Nghị-Hội rồi từ đó mà thân chính quyền vào tay. Ở Anh, kết quả cuộc đấu-tay đó năm nay, đảng Lao-động chiếm đa số, nên mới đứng ra để chức Nội-Các. Đảng Lao-động Anh lên chấp chính lần này không phải là lần đầu, không ai cho là một chuyện lạ ; ở nhà ; tuy vậy người người đều

chú tâm đến để xem hành - động ra sao.

Về việc trong nước, đảng Lao-động rất quan-tâm về các vấn đề xã-hội. (Nói rằng : trước kia đảng Lao-động « hủ » họ sẽ quan tâm đến, thì đúng hơn). Nhưng từ khi chính-quyền vào tay họ đến nay, họ chẳng làm được một điều gì để tỏ rằng « ngôn » và « hành » của họ là đúng với nhau ! Vấn đề « thợ-thuyền thất nghiệp » cấp bức thế nào ai cũng đã biết, thế mà đảng Lao-động vẫn để « dành » ở đó, không dùng phương pháp gì mà giải-quyết nó.

bộ trưởng tài chính Snowden hết sức phản-đối việc Đức giao-phó bằng hóa-vật, được khôi tôn lại công nghiệp và thương nghiệp Anh. Công-nghiệp thịnh-vượng, kết quả là sự nhu cầu nhân công tăng lên mà thợ thuyền thất nghiệp nhân đó sẽ giảm xuống. Nhưng giải quyết một cách cụ thể như vậy có gọi là quan tâm đến vấn đề thất nghiệp không ? Ông Snowden chẳng qua là viện những lý « cao thượng » để ủng hộ cho quyền lợi các nhà chủ xưởng Anh đấy thôi ; phỏng ai có chút ảnh hưởng, thì thợ thuyền bấy giờ đối rết trăm đường có thể ngồi mà đợi cho cái ảnh hưởng ấy xuất hiện được không ? Từ khi đảng Lao - động lên chấp chính đến nay, số thợ thuyền thất-nghiệp thêm có chừng 102.000 người ! Luật làm công cũng chẳng thấy cải lương chút nào. Nói một nghiệp khai mỏ rất tôn hại cho sức khỏe của thợ thuyền, một thợ thuyền làm ít giờ hơn các ngành công nghiệp khác thì thợ thuyền mới sống nổi. Đảng Lao động trước kia « hủ » sẽ bỏ luật 1928 của Nội các Thủ-Thô (làm việc một ngày 8 giờ 1) mà đặt ra luật làm việc 6 giờ ; thợ thuyền mong mỏi mấy lâu, nay mới hiểu rõ cái giá-trị của một « lời hứa » !

Đối với các đất Thực-dân, đảng Lao-động chủ trương thế nào ? Mới rồi ở Ba-lê-a-lăng, xảy ra biến loạn, những tướng ông Mac Donald sẽ nói quyền của Quốc-dân A-rập ra, nhưng gì chiếm lấy mà chỉ thấy phi-cơ chiến-hạm lần lượt kéo sang. Đến sau, chính phủ Lao-động đặt điều-tra ủy-viên-hội. Công việc chưa khởi hành mà đã sợ các nhà tư-bản phản-đối, bộ trưởng Thực-dân vội tuyên bố rằng mục-dịch Ủy-hội không phải là điều tra trình-độ và cảnh-huống của Quốc-dân A-rập đâu ! Lại chờ ! Thế thì điều-tra cái gì ? Cho biết là ngoài đẹp để mà tâm khảm ở nhóc, cũng là một sự thường.

At-cáp là một vấn đề rất rắc rối. Hồi 1927, quốc-vương Fouad điều đình hiệp ước công Anh ; Quốc-dân đảng Ai (Wafd) phản-đối, Thượng-ủy-viên Anh là Lloyd can thiệp. Kết-quả, Mahmoud về phải để huân lên là chủ Nội-các và giải tán Quốc-Hội. Mới đây, Mahmoud ký-dinh công Anh (Lao động) một bản hiệp ước, nội dung như thế này :

Anh triệt quân ở miền Trung-Châu, đem đóng ở vịnh Suez. Việc bảo-hộ các quan-táo thiêu-số và người ngoại-quốc kiều-cư đến giao cho Ai. Trả lại ở miền lưu-vực sông Nile, Ai phải chịu cho Anh được quyền vận-quân.

Theo hiệp-ước này Ai được rộng chủ-quyền thêm, song chỉ trên giấy mà thôi. Rồi đây, Quốc-Hội sẽ họp hội-nghị, Quốc-dân-dân sẽ nêu (Xem tiếp qua trang số 5 tiếp)

